CONFESSIO

FIDEI ET DOCTRINÆ

per Ecclesiam Reformatam Regni Scotiæ professæ. Exhibita ordinibus Regni eiusdem in publicis Parliamenti (vt vocant) Comitijs, & eorum cõmuni cõsensu approbata.

vti certissimis fundamentis verbi dei innixa & subsentanea.

I. COR. III.

Fundamentum aliud nemo potest ponere præterquam id quod positum est, quod est Christus Iesus.

¶ Typographus Christiano lectori. S.

LIBELLVS hic christianę fidei cõfessionẽ cõtinẽs ante quadrienniũ regni ordinibus, & (vt vulgo dicunt) Parliamẽto oblatus, ac omniũ cõsensione receptus primũ a nobis vulgari lingua typis excusus est. Deinde cũ latine esset redditus, ne exterę nationes ignorarẽt quã fidei cõfessionẽ Scoticanę ecclesię ꝓfiterẽtur, cuperẽq; quãprimũ prẽlo nostro subijcere: subsecutę sũt eiusmodi hoc in regno tragędię tãtiq; tẽpestatũ fluctus rẽpu. exagitarũt: prẽsertim post sublatũ e medio nepharia & insidiosa nece Illustrissimũ proregẽ nostrũ Iacobũ Morauiæ Comitem, &c. (quo religiosissime remp. administrãte publicis comitijs hæc cõfessio primũ erat ap̃pbata) vt minime integrũ mihi fuerit ꝓficere quod volebã. Nam & mihi varię sedes quęrẽdę erãt, neq; prius respirare datũ est quã ãplissimi rectoris & gymnasiarcharũ huius vrbis totiusq; academię beneficẽtia me recrearit. Nactus itaq; paululũ hoc otij (christiane lector) emisi hũc libellũ cuius doctrinæ fũdamẽtis pij viri magno animorũ cõsẽsu nulloq; dissidio ecclesias passim per scotiã instituũt. Ex eo facile intelliges sic nobis cũ optime informatis ecclesijs in religione cõuenire vt a Christi doctrina & apostolorũ ne pilum deflectamus. Sed quia huius instituti ratio melius ex subiecta epistola eluceſcet pluribus supersedeo. Tu qua es modestia industriã nostrã æqui cõsules deoq; ages gratias qui regnum hoc vindicarit a superstitione Romani Antichristi, & lucis suæ radijs pro immẽsa bonitate illustrauerit. Vale. Andreapoli nonis Ian. 1572.

ORDINES AC CIVES REGNI SCOTORVM

qui Christũ profitentur, cęteris Scotis, regnis item & Nationibus exteris eundem christũ Iesum profitentibus gratiam, misericordiam & pacem a deo patre Domini nostri Iesu Christi, vna cum spiritu Iusticiæ, ac recto Iudicio.

IAMPRIDEM optabamus, fratres Charissimi, vt eius quam profitemur, ac propter quam ignominiæ & periculis toties obiecti fuimus doctrinæ ratio (si fieri posset) orbi terrarum clara existeret. Sed is fuit sathanę furor, non modo aduersus nos sed aduersus ipsum Iesum Christum, & æternam eius nuper hic renatam veritatem, vt ad hunc vsq; diem non licuerit (id quod vnice optabamus) nostram vobis hisce de rebus dilucide explicare sententiam. Maior enim (vt arbitramur) Europæ pars non ignorat quibus toto superiore ãno fuerimus afflicti calamitatibus. Nunc autem cũ immensa dei bonitate (qui sæpe premi, nunquam

penitus opprimi ſuos patitur) tranquillitatis, & libertatis nónihil illuxerit, non potuimus nobis téperare, quo minus hanc breuem, & dilucidam ederemus Confeſsionem eius doctrinæ quæ nobis promulgata fuit quamq́; nos & perſuaſam habemus & profitemur: partim vt medicaremur fratrũ noſtrorum animis, in quibus adhuc proculdubio inhęrebant veſtigia vulnerum, quæ ex eorum qui nondũ recte loqui didicerunt, ſcurrilibus acceperant conuitijs: Partim vt os obſtrueremus quibuſdam impudenter blaſphemis qui, quæ nec audierunt vnquam, nec ſatis intellexerunt, ea confidenter damnare non erubeſcunt. Neque tamen id eo facimus quod aliquando fore ſperemus, vt inueterata illa peſtis hac noſtra ſimplici, & nuda confeſſione ſanari poſsit. Pręſertim cum non ignoremus ſuauem Euangelij odorem filijs perditionis lętiferum futurum: ſed quòd fratrum infirmorum rationem habendam duceremus: cum quibus ſententiã noſtram, velut ex intimis animi penetralibus prolatam, cõmunicandã eſſe putauimus, ne videlicet perturbarentur, aut etiam auferrentur variorũ rumorum ventis, quos Sathan aduerſus nos excitarat, vt noſtrum illud ſanctum, ac pium eluderet cõſilium. Denunciamus igitur, omneſq; adeo rogamus, ſi quis aut caput aliquod, aut etiam ſententiã cum ſancto dei verbo pugnantem hic animaduerterit, vt pro ſua humanitate, proque eo amore, quo

Chriſtum,

Christũ, Christique gregem prosequitur, nos per literas admoneat. Id qui fecerit, fãcte ei repromittimus nos eidem aut ex ore dei, hoc est, ex sacræ scripturæ oraculo satisfacturos, aut quod secus a nobis dictum demonstrauerit, emendaturos. Deũ enim nostrorum consiliorum conscium attestamur, quod ab omni praua hæresi, atque adeo erroneæ assertionis authoribus animo abhorremus: quod cũ summa humilitate euangelij Christi puritatem amplectimur: qui vnicus est nostrorum animorũ cibus: atque ideo eo vsque carus, vt decreuerimus omnia quæ possunt humanitus euenire potius experiri, quam vt nos eo cibo fraudari patiamur. Persuasissimũ enim id habemus, quod quemcunq; Christi puduerit, aut qui eum coram hominibus negauerit, hunc ille coram patre, sanctisque eius angelis negabit. Atque ideo eiusdẽ Domini nostri omnipotentis Iesu Christi præsenti ope freti in animo habemus in huius nostræ fidei, cuius Capita sequuntur confessione perseuerare.

CONFESSIO FIDEI.

¶DE DEO. CAP. I.

CONfitemur, atque agnoscimus vnicũ Deum: cui vni adhærere, vni seruire, quem vnum colere debeamus. In quo vno collocemus omnem spem salutis. Eundem etiam credimus æternũ, infinitum, immẽsum, incomprehẽsibilem, omnipotentem, inuisibilem, essentia quidem vnum, in tres autem distinctum personas, patrem, filium, ac spiritum sanctum. Per hunc deum asseueramus atque etiam credimus quæcunq; visibilia aut inuisibilia cœlo terraque continentur creata esse, constare, & inscrutabili eius prouidentia regi & gubernari; Omniaq; eo referri quò eius æternæ sapientiæ, bonitati & iustitiæ visum est: Nempe ad gloriæ manifestatiq; ipsius illustrationem.

Deut. 6. Isai. 44.

Deut. 4.

Matth. 25.

Prouerb. 16.

¶De creatione hominis. Cap. II.

CRedimus item & confitemur ab hoc nostro deo, hominem id est humani generis

generis primum parentem Adamum ad imaginem & similitudiné ipsius fuisse creatum. Item ab eodem sapientia, imperio, iusticia, libertate arbitrij, & perspicua ipsius cognitione donatum: adeo vt in vniuersa hominis natura nihil animaduerti posset, quod non omni ex parte foret absolutum. Ab hac autem dignitate, & naturæ perfectione vir mulierque excidérũt: vir a muliere, mulier a serpente decepta: vir mulieris voci obtemperans, vterq; cõiuratione inita aduersus dei maiestaté, qui aperte antea mortem eis comminatus fuerat, si de arbore vetita gustassent. Gen. 1. 2. 3.

¶De peccato originali. Cap. III.

HAC imperij contemptione, quod originale peccatum vulgo dici solet, imago dei in homine penitus obliterata fuit, eaq; contemptio, ipsum hominé totamque eius posteritatem ita deo inimicá, Sathanæ mancipium, & peccato reddidit obnoxiam, vt sempiterna mors dominata fuerit, atque adeo in posterum dominatura sit in omnes, qui non fuerint, sunt, aut erunt diuinitus regenerati. Hæc autẽ regeneratio est actio spiritus sancti, qui in corda eorum, quos deus elegit constantẽ Ephes. 2. Rom. 2. Ioan. 3. Rom. 5.

inſerit fidem de promiſsis, quæ deus verbo ſuo nobis reuelauit: qua fide Ieſum Chriſtum, omnemque gratiam & beneficentiam in Chriſto nobis promiſſam apprehendimus.

¶ De reuelatione promiſſorũ. Cap. IIII.

COnſtanter enim credimus, quod poſt formidabilem illam, atque horrendã hominis ab obedientia dei defectionem rurſus deus adamũ requiſierit, vocauerit, nominatim, accuſauerit, cõuicerit: deniq; promiſsione illa gaudij plena eum ſic conſolans promiſit, futurum vt ſemen mulieris caput ſerpentis contereret, hoc eſt, vniuerſa diaboli opera deſtrueret, ac euerteret.

Gen. 3. 4. 12. 15. Iſai. 7. 2.

Hæc promiſsio vt alijs atque alijs temporibus ſæpe repetita fuit, ac dilucidius explicata, ita cum ſumma lætitia recepta, & conſtanter credita eſt ab omnibus fidelibus ab Adamo ad Noam, a Noa ad Abrahamũ, ab Abrahamo ad Dauidem, ac reliquis deinceps patribus, qui vixerunt ſub lege fideles vſq; ad Incarnationẽ Chriſti. Hi inquam omnes iucundiſsimos Ieſu Chriſti dies viderunt & gauiſi ſunt.

¶ De perpetua ſucceſsione, incremento & præſeruatione eccleſiæ. Cap. V.

ILLVD quoque constanter persuasum habemus, quod Deus cunctis deinceps ætatibus ab Adamo ad Iesu Christi aduẽtum in carnem, ecclesiam suam præseruauerit, erudierit, multiplicauerit, honore affecerit, decorauerit, & a morte ad vitam euocauerit. Euocauit enim Abrahamum e patria, ac maiorum suorum sedibus. Eum erudijt, semen eius multiplicauit, multiplicatum mirabiliter præseruauit: mirabilius etiã, e seruitute ac tyrannide Pharaonis exemit. His (posteros Abrahami intelligimus) leges suas, instituta, & ceremonias dedit. Hos ad possidendam terram Canaan introduxit. His Iudices, his Saulem, his Dauidẽ Regem dedit: cui promisit è fructu lumborum eius futurum, qui perpetuo super Regium eius Thronum sederet. Ad hanc ipsam gentem diuersis subinde temporibus misit Prophetas, qui eam in viam dei sui reducerent: a qua sępe ad idolorũ cultus deflexerant, & quanquam ob protectum iusticiæ contemptum sæpe eos potestati inimicorum permiserat (quẽadmodum antea per Mosen comminatus erat) adeo vt sancta ciuitas euersa fuerit, templum incensum, ac vniuersa eorum regio

Gen. 5.
Gen: 12.
Exod. 1. 2.
Exod. 20.
Iosu. 1. 2. 17.
1. Sam. 16.
2. Reg. 17.
2. Reg. 24. 25.
Deut. 28.
Ierem. 28.

per ſpacium ſeptuaginta annorum in vaſtã redacta ſolitudinem: nihilominus miſeri-
Rſdr. 1. cordia adductus eos Hieroſolymã reduxit: ac ciuitate inſtaurata, templo reſtituto
Agg. 1. 2. iuxta promiſsionem eis factam aduerſus
Zachar. 2. omnes artes, atque oppugnationes Sathanæ aduentum ibi meſsiæ expectauerunt.

¶ De Incarnatione Ieſu Chriſti. Cap. VI.

CVM plenitudo tẽporis veniſſet, Deus filium ſuum, eternam ſuam ſapiẽ-
Gal. 4. tiam, & gloriæ ſuæ ſubſtantiã miſit in hũc mundum. Iſque filius, cooperante ſpiritu
Luc. 1. 2. ſancto humanã aſſumpſit naturam ex fœminæ, eiuſdemque Virginis ſubſtantia. Atque ita editum eſt iuſtum illud ſemen Dauidis, Angelus ille magni conſilij. Idẽ verus fuit Chriſtus in lege promiſſus: quẽ nos agnoſcimus & confitemur emanuel, verum Deum, verum hominem, vnamque, quæ ex duabus perfectis naturis conſtet perſonam. Hac itaque noſtra confeſsione damnamus pernicioſam & peſtilentem Arij, Marcionis, Eutychis, Neſtorij, & aliorum id genus hominum, hæreſim, qui aut æternitatem diuinitatis eius negãt, aut humanæ naturæ veritatem: aut vtranque in eo naturam confundunt, aut ſeparant.

¶ Cur

¶Cur oporteat mediatorem & pacificatorem verũ esse Deum, & verum hominem. Cap. VII.

AGnoscimus item & fatemur hãc maxime admirabilem diuinitatis cum humanitate coniunctionem ab æterno & immutabili dei decreto profectam: vnde omnis nostra salus emanat, ac pendet. Idem enim sempiternus Deus, ac pater, qui ex mera sua gratia nos in Christo Iesu filio suo elegit, antequam mundi iacta essent fundamenta eum nobis caput, fratrem, pastorem, ac magnum animorum nostrorũ pontificem designauit. Sed quia tam auersa, atque inimica peccatis nostris erat dei iusticia, vt nulla per se caro ad Deum peruenire posset, Deum filium oportuit ad nos descendere, & corpus è nostro corpore, carnem e carne, oꝫ ex ossibus assumere, atque ita idoneum Mediatorem & pacificatorem inter Deum & hominem fieri. Qui potestatẽ daret ijs qui in eum crederent, vt filij dei fierent, quẽadmodum ipse testificatur: vado ad patrem meũ & patrẽ vestrum, Deum meum, & Deum vestrum, & per hanc sanctissimã fraternitatẽ quicquid in Adamo amiseramus, iterum nobis

Ioan. 1.

Heb. 2.

Rom. 1.

Ioan. 20.

est restitutum. Ideoq; Deum patrem nostrum appellare non dubitamus, non tam quod ab eo creati sumus(id enim nobis cũ reprobis est cõmune)quam quod indulserit, vt vnicus eius filius frater nobis fieret: idque nobis gratificatus est, vt hunc vnũ interpretem & pacificatorem, vt est superius memoratum, agnoscemus & amplecteremur. Præterea necesse erat, vt qui verus Messias & Redẽptor esset futurus, Isai. 52. idẽ verus homo & verus esset Deus: quippe qui pœnas esset pensurus, quas nostro delicto commeriti eramus, & ante tribunal patris sese repręsentaturus esset, vt in pœna luenda pro nostro delicto, & inobedientia nostram sustineret personam: ac morte sua mortis authorem superaret. Et quia nec sola diuinitas pati nec sola humanitas vincere mortem poterat, vtranq; in vnam coaptauit personam: vt alterius infirmitas morti, quã cõmeruerамus esset obnoxia, alterius, id est diuinitatis inuicta & immensa vis, de morte triũpharet: nobisque vitam, libertatem ac perpetuam pareret victoriam.

De morte, passione, & Sepultura Christi. Cap. VIII.

ITEM

ITEM asseueramus, & pro certo persuasum habemus quod dominus noster Iesus Christus patri sese victimam vltro ꝓ nobis obtulerit: quod a peccatoribus contumelijs sit vexatus: quod ꝓ nostris peccatis vulnera passus, quod cum purus, & innocens dei agnus esset, ad tribunal terreni iudicis fuerit dánatus, vt nos ante tribunal dei nostri absolueremur: quod non modo mortem in Cruce atrocé, & dei ore execratam subierit: sed, quam peccatores meruerant iram patris, ad tempus tulerit. Nihilo tamen minus asseueramus, quod in medio etiam dolore & Cruciatu, quos aso pariter & corpore pertulit, (vt peccata hominum plene lueret) semper vnice chatus & benedictus patri filius esse perseueauerit. Deinde fatemur atq; etiam affirmamus nullum post illud pro peccato retare sacrificiú. Si qui autē contra affirmēt, nihil dubitamus eos blasphemos aduersus Christi mortem, & æternam eius purgationem, ac satisfactionē, per quam sua morte patrem nobis placauit, asserere.

Heb. 10. Isai. 53. Deut. 21. Gal. 3. Heb. 10.

De Resurrectione. Cap. IX.

PRO certo etiam credimus, quod quatenus fieri non poterat, vt mortis do-

Act. 2.

lores perpetuam haberent poteſtatem aduerſus authorem vitæ, dominus Ieſus qui
Rom. 6. cruci affixus mortuus & ſepultus fuerat, quique ad inferos deſcenderat, iterum ſurrexit, vt nos iuſtificaret: & authore mortis (cui æque ac morti eramus obnoxij) denicto, vitam nobis reſtituit. Scimus etiam
Mat. 27.28. reſurrectionem eius fuiſſe confirmatam acerbiſsimorum ipſius inimicorum teſtimonijs. Item reſurrectione mortuorum, qui apertis ſepulchris reuixerunt, ac in vrbe hieroſolyma compluribus ſe vidēdos exhibuerunt. Confirmata eſt etiam teſtimo-
Ioan. 20.21. nijs Angelorum. Item apoſtolorum, qui eum viderunt & contrectarunt: aliorum item complurium, qui poſt reſurrectionē, conſuetudine eius yſi familiariter cum eo ederunt & biberunt.

De Aſcenſione. Cap. X.

NEQVE dubitamus quin idem cor-
Act. 1. pus, quod ex virgine natum, cruci affixum, mortuum, & reſuſcitatum fuerat, in Cœlum aſcenderit in eodem corpore, noſtro nomine, & ad noſtri conſolationē accepit omnium poteſtatem in Cœlo & in terra: & regno ſuſcepto ſedet ad dextram
Math. 28. 1.Ioan. 2. patris, patronus, & vnicus interceſſor pro nobis

nobis. Atque hanc gloriã, honorẽ & præ- 1. Timo. 2.
rogatiuam ille vnus e fratribus tenebit,
donec ponat inimicos suos stabellũ pedũ Psal. 110.
suorum. Ibique credimus vsque ad vltimũ
iudicium, futurum: ad quod exercendum,
credimus constanter eundem dominum
nostrum Iesum Christũ visibilem, & qua-
lis erat cum ascenderat, venturum: ac tum 2. Thess. 1.
omnia instauratum, & redintegratum iri,
vsque adeo, vt qui tolerarant vim, contu- Apoca. 20.
melias, iniurias, iusticiæ ergo, beatæ illius
quæ ab initio promissa est immortalitatis
fient heredes. Contra proterui, inobedi- Isai. 66.
entes, crudeles, violenti, impuri, Idolola-
trę ac cetera impiorum genera conijcien-
tur in carcerem tenebrarum exteriorum,
vbi nec vermis eorum morietur, nec ignis
extinguetur: Cuius iudicij exercendi dies,
eiusque memoria non solũ nobis pro fræ-
no est ad voluptates carnis coercendas:
sed inęstimabilis etiam animi confirmatio,
quæ nos ita corroboret, vt neq; minis prin
cipum terrenorum, neque mortis huius
momentaneæ admoto metu, nec pręsentia
vlla periculi cõmoueamur, vt beatam illã
dirimamus societatem quæ nobis, vt po-
te membris cõflata est cum capite nostro,

Colloss. 1. Heb. 2. 10. & vnico intercessore Iesu Christo. Quem nos profitemur & assueramus esse Messiã in lege promissum, vnicum ecclesiæ suæ caput, iustum nostrum legislatorem, vnicũ nobis summum pontificem, patronum, & pacificatorem. Eius hos honores, atq; hęc munera si quis hominum aut Angelorum arroganter & superbe sibi attribuat, eum nos aspernamur, & detestamur velut blasphemum aduersus supremum nostrum rectorẽ & Christũ Iesum.

¶ De fide in spiritum sanctum. Cap. XL.

Matth. 16. HÆC nostra fides, eiusque certitudo nõ a carne & sanguine proficiscitur. Hoc est a nulla, quæ in nobis est, vi, & potentia naturali: sed ab inspiratione, & instinctu sancti spiritus, quem nos item Deũ

Ioan. 14. 15. 16. confitemur æqualẽ patri, & filio: qui nos sanctificat. qui omnem in nobis veritatem operatur. Sine quo perpetuo manerèmus inimici Deo, & Iesum Christum filium eius ignoraremus. Natura enim ita sumus mortui, obcœcati, deprauati, vt neque stimulis confossi quicquam sentiamus, neq; lumen oblatum videamus, neque cum volũtas dei reuelata est nobis ei assentiamur: nisi dei spiritus & mortuos ad vitam reuocet, &

cet, & a mentis nostræ oculis tenebras discutiat, & contumaces flectat animos, vt sanctæ ipsius voluntati pareamus. Et quémadmodum confitemur a Deo patre nos creatos, cum antea nihil essemus, ab Iesu Christo redemptos, cum inimici essemus: similiter fatemur nos a spiritu sancto renatos, & sanctificatos esse, nulla ratione habita meritorum nostrorum, siue quæ regenerationẽ præcesserint, siue quæ sequãtur. Atque vt hanc rem paulo explicatius dicamus, quemadmodum non inuiti nosmetipsos omni creationis & redemptionis nostræ gloria spoliamus: ita regenerationis & sãctificationis nostræ ne minimã quidẽ partem nobis nostrisque meritis arrogamus. Nam naturę nostræ sponte, ne ad cogitandum quidem quicquam boni sumus idonei. Sed is, qui bene operari in nobis cœpit, idem solus etiam opus continuat ad gloriam & laudem nominis sui: quippe qui sua munera nobis gratis impartitur, non meritis vendit.

De causa bonorum operum. Cap. XII.

ITAQVE bonorum in nobis operũ causã esse asserimus, non arbitrij nostri libertatẽ, sed spiritum domini nostri Iesu

Christi, qui in cordibus nostris per veram habitat fidem: eaque edit opera bona, quę a deo præparata sunt, vt in eis ambularemus. Quamobrem blasphemum esse dictu constanter asseueramus, in cordibus eorũ
Coan. 15. in quibus spiritus sanctificationis non est, Christum inhabitare. Idcirco etiam non
Ephes. 2. veremur affirmare in homicidis, in violẽtis, in his qui veritatem per vim opprimere contendunt, in adulteris, in fornicatoribus, aut alioqui impuris, in Idololatris, in ebriosis, in latronibus, alteriue cuiuis flagitio aut sceleri deditis, neq; veram inesse fidem, neque vllam spiritus Domini Iesu scintillam quamdiu in sua nequitia obstinate perseuerant. Quia cum primum spi-
Gal. 5. ritus Domini nostri Iesu Christi (quem electi dei filij per fidem accipiunt) hominis cuiuspiam cor possidet, eum cõtinuo ho-
Rom. 8. minem regenerat, ac renouat, adeo vt quę antea oderat, amare incipiat, quæ antea amauerat, odisse. Hinc autem in filijs dei perpetuum illud bellum spiritus aduersus carnem proficiscitur: dum caro ac homo animalis suæ corruptioni consentiens suæ naturæ consentaneas appetit voluptates, rebus aduersis contrahitur, secundis attollitur,

tur, ac singulis momentis pronus ad offen-
sionẽ diuinæ Maiestatis inclinat. At quod
inhonestis vnluptatibus obsistimus, quod
ante Deum ingemiscentes ab hac seruitu-
te corruptionis liberari flagitemus, deniq;
quod ita de peccato triumphemus, vt in
hóc mortali corpore regnũ non obtineat,
id a spiritu dei est, qui spiritui nostrò testi
ficatur quòd filij dei sumus. Homines autẽ
carni obnoxij qui spiritu dei carent, hoc
etiã bello carent, vitiositati suæ obsequũ-
tur: & quo Sathan, & prua libido impel-
lit, eò auidè sine vlla pœnitentia ruunt.
Filij vero dei, vt ante dictum est aduersus
peccatum pugnant, suspirant, & ingemis-
cunt, quoties vitiorum illecebris sese titil-
lari ac sollicitari sentiunt. Et si quãdo ca- Ioan. 1.
dunt, per veram & minime dissimulatam
pœnitentiã resurgũt: ac ne id quidẽ faciũt
suis viribus, sed Christi Iesu Domini no-
stri sine quo nihil omnino possent.

Quæ opera apud Deum habentur bona. Cap. XIII.

FAtemur itẽ & pro certo tenemus quod
sanctissimas Deus leges homini dede- Exod. 20.
rit, quæ non modo vetent opera omnia,
quæ diuinam eius offendunt Maiestatem, Deut. 4.

ſed ea iubeant quibus gaudet: quęque ſe remuneraturũ pollicetur: eorũ autẽ operum duo ſunt genera: altera ad dei referũtur honorem, altera ad proximi vtilitatẽ, vtraque fidem & authoritatem aſſumunt ex voluntate dei nobis reuelata. Deũ venerari, honore proſequi, eum in omni labore & moleſtia inuocare, ſanctum nomẽ eius reuereri, verbũ audire, audito parere, cõmunione ſacramentorum eius vti, hæc ſunt, quæ priore tabula præcipiuntur opera. At patrem, matrẽ, reges, magiſtratus, omneſque qui ius, & poteſtatem in nos habent honore afficere, eos amare, eis opitulari, dictis, factis, audientes eſſe, quoties cũ dei præceptis non pugnant, vitæ bonorum adeſſe, tyrãnidem opprimere, ab infirmioribus vim improborum defendere, corpus noſtrum ſanctum, ac purum ſeruare, ſobrieque, & temperanter viuere. In omnibus dictis, factiſq; iure æquabili cum omnibus vti, & omnem proximi offendẽdi libidinẽ cohibere, hæc ſunt opera poſterioris tabulæ deo imprimis grata ac accepta vtpote ab ipſo imperata: horum autem contraria in viciorum genere ſunt, deo inuiſa, ingrata, eumque ad iram incitantia. Quale

Ephe. 6.

Ezech. 22.

Ierem. 22.

Iſai. 50.

2. Theſſ. 4.

eſt non

est non eum solum inuocare cum res postulat. Nolle verbum eius reuerenter audire, aut etiam aspernari ac parui pendere. Idola aut venerari, aut apud se habere. Cultum Idolorum fouere ac tueri. Nomẽ dei venerabile parui facere. Prophanare, abuti, aut contemnere sacramenta a Domino instituta. Non parere, ac etiã resistere ijs, quibus authoritas data est diuinitus, præsertim quamdiu intra iuris, & muneris sui terminos sese continent. Cædem facere, aut quò fiat coire, & consentire. Odiũ conceptum continere. Pati vt innoxius fundatur sanguis, cum impedire possis. Ac breuiter quicquid aduersus præcepta prioris aut posterioris tabulæ committitur, id peccatum esse asseueramus: ac tale peccatũ quod iram, odiumque dei aduersus hominum ingratitudinem accendat. Itaq; iuxta nostram sententiam, ea opera bona sunt, quæ ex fide proficiscuntur, ac fiunt iuxta præcepta dei, qui lege lata quid fieri vellet diserte cauit. Cõtra ea opera dicimus mala, non modo quæ aperte cum verbo dei pugnant: sed ea etiam quæ in rebus quæ ad pietatem ac dei cultum spectant, nullũ aliud habent firmamentũ, nisi ab hominis

opinione & cõmento. Huius enim generis opera deus ab initio vsque semper reiecit, & aduersatus est: vti ex Esaia Propheta, & his Christi verbis edocti sumus, frustra me colunt docentes doctrinas & pręcepta hominum.

¶ Legem esse numeris omnibus perfectã, homines autẽ imperfectos. Cap. XIIII.

Rom. 7. Io. LEGEM dei maxime iustam, æquabilem, & perfectam agnoscimus & fatemur, ea iubentem, quę si perfecte pleneq; præstarentur vitam dare possent, & ad æternam nos perducere fœlicitatẽ. Sed nostra natura adeo est corrupta & infirma, vt nunquã ad opera legis perfecto præstanda simus idonei. Nam si peccatum nos habere etiam post regenerationem negemus, nosmetipsos decipimus, & veritas dei non est in nobis. Propterea necesse erat, vt Christum, qui legis est finis, & cõsũmatio, cum sua iusticia & satisfactione apprehenderemus: qui in libertatem nos asseruit, ne in execrationem, ac maledictionem dei incideremus etiamsi opera in lege iussa nõ omni ex patre plene pfecteq; faceremus. Deus enim pater in corpore filij sui Iesu Christi nos intuens imperfectam nostram

Psal. 19.
Deut. 5.
Gal. 3.
Ioan. 1.
Ephe. 1.
Rom. 4.

obedientiam

obedientiam boni consulit, & pro pfecta habet: operibusq; nostris, quæ multis maculis polluta sunt, filij sui iusticiam prætendit. Neque tamen ita nos emancipatos dicimus, vt nullam legi obedientiam debeamus, Obedientiam enim deberi supra aperte sumus confessi. Illud autem affirmamus, neminé vnquam præter vnum Christum ita legi paruisse, parere, aut pariturũ esse, quemadmodum lex exigit. Sed cum omnia fecerimus, procumbamus oportet, ac fateamur ingenuè seruos nos inutiles esse. Quapropter quicunque operum suorum merita ostentat, aut in operibus supererogationis vllam collocat fiduciam, is sciat id iactare, quod omnino nihil est, & spẽ salutis in Idololatria exitiabili collocare.

De Ecclesia, Cap. XV.

QVemadmodum credimus in vnũ deum patrem filium & spiritum sanctũ, ita firmissime tenemus quod ab vsq; rerũ initio fuerit, nunc extet, ac futura sit vsq; ad mundi finem vna ecclesia, id est vnus cœtus & multitudo hominum a deo electorum, qui recte ac pie deum venerantur & amplectuntur per veram fidem in Iesũ

Matb. 28.
Ephes. 1. 5.
Coll. 2.

Christum qui solus est caput eius ecclesię: quæ & ipsa corpus est, & sponsa Christi. Eademque est Catholica, hoc est vniuersalis: quia omnium ætatum, Nationũ, gẽtium, & linguarum electos continet, siue illi iudæi sint, seu gentes, ijsque cõmunio est, & societas cum deo patre, cũque eius filio Iesu Christo per sanctificationẽ sancti spiritus: atque ideo non hominũ prophanorum vocatur cõmunio, sed sanctorum, qui etiam hierosolymę cęlestis sunt ciues, fruũturque bonis maxime inęstimabilibus, nempe vno deo, vno domino nostro Iesu, vna fide, & vno Baptismo. Extra hanc ecclesiam nulla est vita, nulla æterna fælicitas. Idcirco plane ex diametro abhorremus ab eorum blasphemijs, qui asserũt cuiuis suis sectæ, aut religionis professores fore saluos, modo vitæ suæ actiones ad iusticiæ & æquitatis normã conformauerint. Nam vti absque Iesu Christo nulla est vita, nulla salus, ita salutis eius nemo erit particeps, nisi quẽ pater dederit filio suo Iesu Christo, quique ad eum dum tẽpus habet, aduenier, eius doctrinã ꝓfitebitur, & in eum credet. Cum adultis autẽ parentibus, puros etiam comprehendi intelligo. Hæc ec-

Apoc. 7.

Ephes. 2.

Ioan. 5.

clesia

clesia inuisibilis est, vni deo cognita, qui solus nouit quos elegerit. Hæc æque cõprehendit electos, qui iam decesserunt (quos vulgo ecclesiam triumphantem appellãt) ac eos qui nunc viuunt, & aduersus peccatum & Sathanam præliantur, eosque qui post nos futuri sunt.

De immortalitate animorũ. Cap. XVI.

ELECTI qui iam decesserunt laboribus liberi, pace, & trãquillitate fruuntur non quòd dormiant, aut obliuione sopiantur, vt fanatici quidam affirmant: sed quod ab omni metu, cruciatu, & tentatione sint exempti, quibus nos ac cæteri omnes electi dei sumus obnoxij quãdiu hac vita fruimur: ideoque nomine ecclesiæ militantis censemur. Contra vero, reprobi & infideles, qui decesserunt, in ijs molestijs & cruciatibus degunt, quæ verbis exprimi nõ possunt. Neque enim aut illi ita sunt sopiti, vt omni sensu, aut hi vt sensu pœnarũ careant: vt indicat Iesu Christi parabola, quæ lucæ 16. est. Item vt illa testificantur animorum verba sub altari clamantium, ô Domine, qui sanctus es & iustus, quoad vsque non iudicas, & vindicas sanguinem nostrum de ijs, qui habitant in terra.

Apoc. 14.

Apoc. 7.

Luc. 16.

Apoc. 6.

¶ Quibus indicijs vera ecclesia distinguatur a falsa, & quis in ecclesiasticæ doctrinæ controuersijs sit iudex. Cap. XVII.

QVIA Sathan ab initio semper laborauit, vt pestilentem synagogam veræ dei ecclesiæ titulo insigniret, animosq; crudelium homicidarum accendit, vt veram ecclesiam, eiusque membra premerent, turbarent, & infestarent (velut Cain, Abel: Ismaal, Isaac: Esau, Iacob: totusque sacerdotum Iudaicorum ordo primum Christum ipsum, deinde Apostolos eius Capitali odio sunt persecuti) imprimis necessarium videtur veram ecclesiam ab impura Synagoga certis & manifestis distinguere indicijs: ne in eum incidamus errorem, vt alteram pro altera cum nostro amplectamur exitio. Notas autem, & indicia, quibus immaculata Christi sponsa ab impura illa & abominanda meretrice (ecclesiam impiorũ intellige) discerni possit, asseueramus neq; ab antiquitatis prærogatiua repetendas, nec vsurpatis falsò titulis, nec a successione perpetua episcoporum, nec a certi loci designatione, nec a multitudine hominum in eundem errorem consentientium. Cain enim ætate & primogenituræ prærogatiua

Gen. 4. 21. 27.

Math. 23.

Ioan. 11.

Act. 3.

Abel

Abel & Seth anteibat. Item Hierosolyma cætera totius orbis oppida, huc accedebat in Sacerdotibus ab Aarone vsque perpetua familiæ & successionis series: maiorq; erat eorum numerus, qui scribas & Pharisæos sectabantur, quam qui Iesum christũ, iusque doctrinam ex animo probabant. Neque tamen arbitramur quemquam cui purum & solidum sit iudicium, cõmissurũ vt vlli ex ijs, quas modo cõmemorauí, ecclesijs, dei nomen attribuat. Igitur quam nos veram dei ecclesiam credimus & fatemur, eius primum est indicium vera verbi diuini prædicatio, per quod verbum deus ipse sese nobis reuelauit: quemadmodum scripta Prophetarum & Apostolorũ nobis indicant. Proximum indicium est legitima Sacramentorũ Iesu Christi administratio, quæ cum verbo & promissionibus diuinis coniungi debent, vt ea in mẽtibus nostris obsignent, & confirment. Postremum est ecclesiasticæ disciplinæ seuere, & ex verbi diuini prescripto, obseruatio: per quã vitia reprimantur, & virtutes alantur. Vbicunq; hæc indicia apparuerint, atque ad tempus perseuerauerint, quantumuis exiguus fuerit numerus, proculdubio ibi est ecclesia

Ioan. 1. 18.

Rom. 4.

Christi: qui iuxta suam promissionem in
1. Cor. 5. medio eorum est. Non illam dicimus vni-
uersalem ecclesiam, de qua superius facta
est mentio: sed particularem. Tales erant
Act. 16. 18. Corinthia, gallogræca, & Ephesina, aliæq;
complures, in quibus verbi ministerium a
paulo fuerat plantatum, quasque ipse dei
ecclesias vocat. Huiusmodi ecclesias, qui
1. Cor. 2. in regno Scotorum nomen Christi profi-
Act. 20. temur, in oppidis, vicis, alijsque locis in
quibus veræ pietatis cultus est restitutus,
nos habere asseueramus. Ea enim in ijs
doctrina traditur, quæ dei verbo scripto
continetur. Noui & veteris Testamenti
eos intelligimus libros, qui ab infantia vs-
que ecclesiæ semper habiti sunt canonici.
Quibus in libris omnia quę ad humani ge-
neris salutē sunt necessaria, asserimus suffi-
cienter esse expressa. Huius scripturæ in-
terpretandi potestas penes nullum est ho-
minem, siue is priuatam, siue publicam ge-
rat personam. Nec penes vllam est eccle-
siam: quacunque illa siue loci seu personæ
prærogatiua sibi blādiatur. Sed penes spi-
ritum dei, cuius instinctu illa ipsa scriptura
confecta est. Igitur cū de scripturæ sensu
& interpretatione, aut loci alicuius, aut sē-

tentiæ

entiæ quæ in ea contineatur controuersia
ritur, aut cum de collapsæ disciplinæ e-
mēdatione agitur in ecclesia, spectare de-
bemus, nō tam quid homines, qui nos an-
tecesserunt dixerint, aut fecerint: quam
quid perpetuo sibi cōsentiens spiritus san-
ctus in Scripturis loquatur: præterea quid
Christus ipse fecerit, aut fieri iusserit. Illud
enim omnes vno fatentur ore spiritum dei
(qui & vnitatis item est spiritus) nunquā 1. Cor. 2.
secum pugnare. Itaque si qua cuiusuis do-
ctoris aut ecclesiæ, aut concilij interpreta-
tio, decretum aut opinio cum expresso dei
verbo, quod in alia scripturæ parte conti-
netur pugnauerit, luce clarius est, eam nec
esse veram explicationem, nec mētem spi-
ritus sancti: quantūuis eam cocilia, regna,
& nationes probauerint ac receperint.
Nos enim nullā interpretationē recipere,
aut admittere audemus, quę pugnet aut cū
aliquo ex præcipuis fidei nostrę capitibus,
aut cum perspicua scriptura, aut cum cha-
ritatis regula.

De Scripturæ authoritate. Cap. XVIII.

QVemadmodum credimus & confite-
mur ex scripturis diuinis dei cogni-
tionem abunde hominibus tradi, ita affir-

mamus atq; asseueramus a nullo homine aut Angelorum sed a deo solo Scripturæ authoritatem pendere. Igitur qui tantam esse Scripturæ authoritatem volunt, quantam illi ecclesiæ concedunt suffragia, eo constanter asserimus aduersus deum blasphemos esse, aduersus veram ecclesiã contumelioſos: quæ sui sponsi, suique pastoris vocem audit, eique obtemperat: neque tantum sibi assumit, vt domina eius videri vèlit.

2. Timo. 2.

Ioan. 10.

¶ De concilijs generalibus, deque eorum potestate, authoritate, & causis cur cogantur. Cap. XIX.

QVemadmodũ quæ ab hominibus pijs legitime ad generale concilium cõuocatis nobis proposita sunt, ea non temere, aut præcipitanter damnamus, ita nec sine iusta examinatione recipere audemus quicquid generalis concilij nomine nobis obtruditur. Quippe cum homines eos fuisse constet, qui in manifestos inciderint errores, idq; in rebus nõ minimi momẽti. Itaque sicubi concilium perspicuo verbi diuini testimonio sua decreta confirmat, statim ea reueremur, atque amplectimur. Sed si homines noua fidei dogmata, constitutiones

stitutionesue cum verbo dei pugnantes edant, ijsque interim nomen concilij prætendant, ea nos penitus reijcimus, atque recusamus, tẽquam doctrinam diabolicã, quæ a dei verbo ad constitutiones & doctrinas hominum animas nostras auocent. 1. Time. 4.

Causa igitur cur generalia concilia cogerentur non ea fuit, vt leges, quas deus non iussisset, velut perpetuo duraturas rogarẽt neque vt noua de fide dogmata cõminiscerẽtur: neque vt verbum dei authoritate sua confirmarent: multo etiam minus vt p verbo dei, aut verbi diuini interpretatione nobis obtruderent, quod neque deus antea voluisset, nec per Scripturas suas nobis indicasset. Sed cogebantur concilia (de ijs loquimur quæ hoc nomine censeri merentur) partim vt hæreses confutarent, partim vt publicam fidei suæ confessionẽ ad posteros transmitterent. Atque horum vtrumque faciebant ex verbi diuini scripti authoritate. Non autẽ quod putarẽt huius conuentionis causa, hac se prærogatiua donatum iri, vt errare non possent. Atque hanc præcipuam illis fuisse causam existimamus publicorum conuentuum. Erat & altera illa ad disciplinam ordinandam: ve

in ecclesia (quæ dei familia est) omnia honeste, atque ordine gererentur. Nec hoc tamen in eum sensum accipi volumus, vt credamur existimare vnam aliquam legē, & ceremoniarum ritum præscribi posse, qui omnibus & locis, & sæculis conuenire possit. Nam vt ceremoniæ omnes ab hominibus excogitatæ temporariæ sunt, ita cum temporum mométis mutari possunt, & mutari etiam debent, quoties earum vsus superstitionē potius alat, quam ecclesiā ędificet.

De Sacramentis. Cap. XX.

Gen. 17. QVemadmodum patres qui lege viuebant, præter eam veritatem quæ sacrificijs repræsentabatur, etiam duo præcipua habebant sacramenta, nempe circū-

Exod. 12. cisionem, & pascha: quæ quicunque sprezuisset, in populo dei non censebatur: ita

Mat. 26.28. nunc quoque euangelij tempore nos duo quidem sacramenta, eaque sola agnoscimus, atque a Christo instituta fatemur: vsumque horum omnibus imperatum, qui inter corporis eius membra censeri volūt. ea sunt baptismus, & Cœna, seu mensa domini Iesu, quæ & cōmunio corporis & sāguinis eius nuncupatur. Hæc autem sacra-

menta

menta tam veteris quam noui Testamenti instituta credimus a deo, non modo vt visibile discrimen essent, quo populus dei ab ijs discerneretur, qui fœdere nobiscum inito non cõtinebantur; sed etiam vt filiorum suorum fidem erga se deus exerceret: & per horum sacramentorum participationem obsignaret in mentibus nostris promissionum suarum fiduciam: eius item coniunctionis, vnionis, & societatis, quæ est omnibus electis cum capite suo Iesu Christo. Itaque manifestissimæ vanitatis eos damnamus, qui affirmant sacramenta nihil aliud esse præterquam nuda signa. Sed persuasissimum habemus per baptismum nos in Christum inseri: Christi iusticiæ participes fieri, per quam peccata nostra tegantur: propter quam veniam & gratiam impetremus. Item quod in cœnæ recto & legitimo vsu Christus ita nobiscũ sese iungat, vt fiat animarum nostrarum verus victus, verum alimentum. Neque confestim vllam naturæ panis, in corpus Christi, aut vini in eius sanguinem transubstantiationem imaginamur: quẽadmodum papistæ pernicioſissime docuerunt, & crediderunt. Sed hanc vnionem & con-

1. Cor. 10.

Tit. 3.

1. Cor. 11.

iunctionem quæ nobis est ex vero sacramentorum vsu cum Christi corpore spiritus sanctus in nobis operatur, qui nos veræ fidei alis euehit vltra omnia corporea & terrena, aut quæ oculis cerni possint: nobisque proponit epulandum verum corpus Christi, quod semel pro nobis fractum est, & verum sanguinem qui pro nobis fusus est: illud inquam corpus, quod pro nobis in Cœlis ante patrem nunc apparet. Id autem corpus ipsum iam glorioſum & immortale, quod nunc in Cœlis est, quanquam tanto distet a nobis interuallo, qui nunc mortales in terra degimus, hoc tamẽ constanter tenemus panem quem frangimus cõmunionem esse corporis Iesu christi, & calicem cui benedicimus sanguinis eius item esse cõmunionem. Itaque confitemur, & proculdubio credimus quod fi-
Ioan. 6. deles in recto cœnę dominicæ vsu ita corpus domini Iesu edant, & sanguinem bibant, vt ipsi in Christo maneant, & Christus in eis. Quin & caro de carne eius, & os ex ossibus eius ita fiunt, vt quemadmodum carni Christi, quę suapte natura mortalis erat & corruptibilis, diuinitas vitam & immortalitatem largita est, ita cum car-

nem

nem Iesu Christi edimus, & bibimus eius sanguinem eisdem & nos prerogatiuis donamur. Quas vt non eo solum tempore nobis donari fatemur, neque vi solum & potestate sacramentorum, sic in recto cœnę dominicæ vsu talem fidelibus cũ Christo coniunctionem esse affirmamus, qualem humana mens capere nequeat. Quin illud quoque affirmamus, quanquam fideles aut negligentia, aut infirmitate conditionis humanæ impediti in ipso actionis eius momento eum quem vellent fructũ e Cœna domini non percipiant, verumtamen velut vitale semen in vberem terram iactum aliquando in frugem erumper. Spiritus enim sanctus, qui a vera Christi institutione nunquam potest excludi, non committet, vt huius mysticæ actionis fructu fideles frustrentur. Hæc autem omnia manare dicimus e veræ fidei fontibus, per quam Iesum Christum apprehendimus: qui vnus sacramentorum suorum effectũ in nobis producit. Itaque quicunque nos calumniantur, tanquam sacramenta dicamus, aut credamus nuda modo signa esse, non modo aduersus nos, sed aduersus veritatem iunt contumelioſi. Illud autem in-

genue confitemur nos magnum diſcrimen facere inter elementa ſignorum ſacramẽtalium, & æternam Ieſu Chriſti ſubſtantiam. Neque enim eum ſignis exhibemus honorem, qui rei, quæ per ea ſignificatur eſt exhibendus: neque rurſus ea contemnimus, aut vana & inutilia eſſe arbitramur: ſed poſt diligentem noſtri examinationem illis reuerenter vtimur. Perſuaſum enim
1. Cor. u. habemus ex verbis apoſtoli, quicunque ex illo pane edit, aut ex illo Calice bibit indigne: eum eſſe reum corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti.

¶De recta adminiſtratione Sacramentorum. Cap. XXI.

AD rectam Sacramentorum Adminiſtrationem duo arbitramur eſſe neceſſaria: alterum, vt ea miniſtratio per legitimos fiat miniſtros. Legitimos autẽ eos eſſe aſſerimus, quibus verbi prędicatio cõmiſſa eſt: in quorum ora Deus exhortationis indidit ſermonem, modo legitime ab aliqua electi ſint eccleſia. Alterum autem vt ſub ea elementorum forma, & in eum morem adminiſtrentur, quem Deus inſtituit. Alioqui enim vera Chriſti Sacramenta eſſe deſinunt. Eaque cauſa eſt, cur

in

in Sacramentorum participatione, a papisticæ ecclesiæ communione abhorremus. Primum, quod eorum ministri Christi ministri non sunt, & (quod longe detestabilius est) fœminis, quas spiritus sanctus ne docere quidem in ecclesia patitur, illi permittunt, vt etiam baptismum administrēt. Deinde, quod vtrunque sacramentum ita suis commentis adulterarint, vt eius cerimonię, quæ a Christo peracta est, nulla pars antiquam & genuinam suam retineat puritatem. Nam oleum, sal, sputum, cæteraque id genus in baptismo mera sunt hominum commenta. Panis veneratio, adoratio, per vrbes & vicos gestatio, in pixide conseruatio non est Sacramentorū Christi vsus, sed prophanatio. Christus enim dixit comedite. &c. Hoc facite in mei memoriam. His verbis atque hoc mandato panem & vinum in corporis & sanguinis sui sacramenta sanctificauit, vt alterum ederetur, alterum biberetur ab omnibus: nō autem vt seruarentur ad venerationem, vtque instar dei adorarentur: quod hactenus a papistis est factum. Ijdem quoque sacrilegio se alligarunt, cum alteram sacramenti partem, hoc est sacrum calicem po-

pulo ſubſtraxerunt. Præterea ad rectum Sacramentorum vſum illud quoq; eſt neceſſarium, vt intelligatur quem ad finem tam miniſter, quam qui ſacramenta accipit ea referant. Nam qui ſacramentum ac-
1 Cor. 11. cipit, ſi ſecus atque oportet de fine eius ſéſerit, ibi ſacramenti quoque vſus & fructus
Pſal. 50. ceſſat: quod & in ſacrificiorum reiectione eſt euidens. Item ſi doctor falſam doctrinã palam obtrudat, quamquã ſacramenta ſint a deo inſtituta, tamen quia impij alio, quã quo deus voluit ea referant, ei ſunt ingrata & deteſtabilia. Id autem vſuuenire aſſerimus in ſacramentis eccleſiæ papiſticæ. Tota enim ceremonia a Chriſto inſtituta tam in forma exteriore, quam in fine, & fructus opinione penitus eſt adulterata.

Quid Ieſus Chriſtus egerit, quid fieri præceperit, id perſpicuum eſt ex euangeliſtis & paulo, quid ſacerdos agat ad aram nihil opus eſt commemorare. Finis & cauſa cur Chriſtus ea inſtituerit, & cur nos item eiſdem & eodem modo vti debeamus his verbis diſerte exprimitur: hoc facite in mei memoriam: quoties de hoc pane ederitis, & de hoc calice bibetis annũciabitis, hoc eſt efferetis, vulgabitis, prædicabitis &

proſequemini

profequemini laudibus mortem Domini donec veniat. Sed quid ſacerdotes miſſando ſpectent, quam opinionem de miſſa velint haberi, ipſa miſſæ verba, ipſi doctores eorum iudicabunt: quippe qui tanquam conciliatores eccleſiæ cum Chriſto ſacrificium offerãt deo propitiatoriũ pro peccatis viuorum & mortuorum, hanc nos eorum doctrinam velut contumelioſam aduerſus Ieſum Chriſtum reijcimus, & deteſtamur: quippe quæ vnico ſacrificio ſemel ab eo pro omnibus qui ſanctificabuntur ablato detrahat, & velut parum efficax in eum vſum coarguat.

Quibus communicari ſacramenta debeant. Cap. XXII.

BAptiſmum exiſtimamus non minus cõmunicandum infantibus fidelium, quã ijs quibus eſt rationis & iudicij vſus. Itaq; damnamus errorem Anabaptiſtarum, qui ante fidẽ, & rationis vſum negant ad pueros pertinere baptiſmum. Cœnæ autem dominicę participes eſſe debere eos modo credimus, qui in familia fidei cõtineantur: quique ſeſe ipſi probare & examinare poſſint non modo in ijs quæ proprie ad fidei cauſam ſpectant, ſed etiam quæ ad officiũ

erga proximum pertineant. At qui edunt & bibunt ex hac sacra mensa interim fidei vacui, aut a fraterna charitate alieni, hi indigne edunt. Hanc igitur ob causam in nostris ecclesijs Ministri & publice & priuatim de fide & vita eorum cognoscunt, qui ad mensam Domini Iesu Christi accedunt.

De Magistratu Ciuili. Cap. XXIII.

AGnoscimus item & confitemur Imperia, regna, dominatus, & ciuitates diuisas & institutas esse a deo. Item imperatoribus in sua imperia, Regibus in regna, ducibus & principibus in dynastias, aliisq; Magistratibus in suas Ciuitates ius & potestatem esse ex ordinatione & instituto dei, ad glorię ipsius manifestationem, & singularem humani generis vtilitatem, & commoditatem. Itaque quicunque id agit, vt iam diu corroboratum inter homines ciuilem ordinem aut tollat, aut conturbet, cum nos asserimus non modo humani generis esse inimicum, sed aduersus expressam dei voluntatem impium gerere bellum. Præterea asserimus atque affirmamus ijs, qui authoritate iusta funguntur,

Rom 13.

1. Pet. 2.

omnem

omnem laudem, honorem, & reuerentiam
esse deferendam: propterea quod cum vi-
ces dei inter homines gerant, in eorum
concilijs Deus ipse assideat: ac de ipsis iu-
dicibus & principibus (quibus gladium
dedit vt bonos tueantur, & in noxios ani-
maduertant) ipse iudicabit. Præterea af-
firmamus regum, principum, aliorumque
Magistratuũ vel præcipuum esse munus,
vt religionem puram tueantur, adulteratã
maculis purgent. Neque enim ad ciuilis
modo ordinis conseruationem, sed ad re-
ligionis etiam tutelam sunt instituti, vt I-
dololatriam, omnemque superstitionem
in ea oborientem opprimant. Quod in
Dauide, Iosaphat, Ezechia, Iosia, alijsque
regibus intueri licet, qui ob vehemens
studium in puritate religionis tuenda sin-
gularem consequuti sunt laudem. Ideoque
profitemur, & palam affirmamus quicun-
que Magistratui in mora est, quominus su-
um exerceat munus, is ordinationi dei re-
stitit, neque a scelere excusari potest. Præ-
terea affirmamus, quicunq; auxilium, cõ-
silium, operamq; suam negat Magistratui
in officium vigilanter & ex fide facien-
tum, Idem suum auxilium consilium &

operam deo negat, qui per Magistratum, (qui vices eius in terris explet) ea ipsa a nobis expoſcit.

De beneficijs liberaliter eccleſiæ confeſsis. Cap. XXIIII.

QVANQVAM verbi diuini ſyncera predicatio, Sacramentorum legitima miniſtratio, & diſciplina conuenienter verbo dei exercita ſint certa & minime fallacia veræ eccleſiæ indicia, non continuo tamen quicunque in hunc cœtum nomen dedit ſit electum Ieſu Chriſti membrum. Scimus enim lolium, zizania, aliaſque id genus frugum peſtes vna cum tritico ſeri, copioſeq; poſſe creſcere. Hoc eſt impios poſſe in eundem cum electis cœtum coire, & aſsidue cum eiſdem verbi & ſacramentorum beneficijs vti: verum huiuſcemodi homines, qui ad tempus, neque id quidem ex animo veritatem profitentur, retro abeunt, neque ad finem vſque perſeuerant. Ideoque nullus ex morte, Reſurrectione & Aſcenſione Chriſti fructus ad eos pertinet. At qui & animo perſuaſum habent, & ore conſtanter con-

Matth. 13.

fitentur

tentur Dominum Iesum Christum, eo, uo superius diximus modo hęc haud dubiè recipient beneficia. Primum in hac ita peccatorum condonationem: idque untaxat in sanguine Christi. Adeo vt uanquam peccatum remaneat, & continenter habitet in hoc mortali nostro corore, non tamen imputabitur nobis: sed odonabitur, atque operietur Christi iuicia. Deinde in generali illo iudicio reuiuum cuique suum restituetur corpus. lare enim suos reddet mortuos, terra itē uos sinu suo clausos tenet, ac sempiter- 1. Cor. 15.
us ille noster Deus manum suam super uluerem extendet, surgentque mortui in ipso quod quisque tulerat corpore, sed m immortali & incorruptibili, vt recipi- tiuxta opera sua aut gloriam, aut pæam. Nam crudeles, flagitiosi, Idolatræ, uique rerum partim inanium, partim eti- Matth. 25.
n impiarum studio in hac vita tenebanr, ad ignis inextincti supplicium damnantur: ibique sempiternis cruciabuntur nis non modo corpora, sed etiam anix, quas in seruitutem diabolo in omnem mundiciæ & nequitiæ vsum addixerant. t qui in bonorum operum exercitio ad

finem vsque perseuerabunt, Christumq
fidenter profitebuntur, eos persuasissi
habemus in gloriam, honorem, & immo
talitatem assumptum iri: vt viui perpet
regnent cum Christo: cuius corpori glo
oso omnes electi eius conformabuntur,
is rursus in iudicio comparebit, regnum
deo patri tradet, qui tum erit & in per
petuum perseuerabit in omnibus &
per omnia Deus in æternum be-
nedictus: Cui cum filio &
Spiritu sancto, omnis
honor, & gloria,
& nunc & in
æternum
Amen.

¶Exurge Domine, & confundantur in
mici tui. Fugiant a facie tua qui oderu
sanctum nomen tuum. Da seruis tuis
virtutem, vt cum omni fiducia ver-
bum tuum eloquantur: om-
nesque Nationes verita-
tem tuam agnoscant,
& amplectantur.
Amen.

(*)

CAPVT IOBI

QVARTVM QVIA AD PIE-
tatem & probitatem adhortatur subiunxi, a
Patricio Adamsono elegantèr redditum la-
tino carmine vt reliquum totum opus.

TVNC Elyphas Iobũ tali est sermone secutus.

Non ingrata tuas si forte accedit ad aures
ox mea, pauca tibi conabor dicere. Sed quis
emperet a fando? Tù qui sub pondere pressas
rmasti vires dextra, & genua ægra trahentes
lsisti auxilio: Nunc primo in turbine rerum
ressibus incedis dubijs, & limine in ipso
s victas sub fasce manus. Vbi fortia quondam
ctora, & afflictis constans patientia rebus,
pietas laudata, & mens sibi conscia recti?

Quin age perpetuos annorum euolue labores
qua dies inimica pios per sęcula, clade
bruit aduersa, aut viuenti pectore puro
tulit exitium pietas. Contra, impia vidi
gmina quæ latis vitiorum semina sulcis
rediderant, eadem maturo tempore messis
pplicio cumulasse graui, cum infremuit ore
mnipotens, iustasque animum commouit in iras.
ecnon immani sæuos feritate leones

Et tygrium crudele genus, catuloſque minaces
Vidi inopes prædæ, ſitienti gutture, anhelam
Exſpirare animam: ſed nondum cognita nobis
Cauſsa fuit, donec rerum monſtrauerat auctor,
Nam dum grata quies mortalia pectora ſómno
Occupat, & placidæ ſpirant obliuia noctes,
Ecce domus pleno ventorum agitata tumultu
Præſentis dat ſigna dei, mihi protinus horror
Incubuit, gelidoſque tremor penetrauit in artus.
Tum non viſa prius per noctem effulſit Imago
Et venti poſuere animos, mollique ſuſurro
Aura leuis tacita hæc nobis immurmurat aure.
Num mortalis homo patrati numen iniqui
Arguet, aut quiſquam poterit certare tonanti.
At non ipſi audent illo conſiſtere coram
Cælicolæ, velatque ſuos gens conſcia vultus.
Quin quoſdam ſcelus ante alios immane parantes
Nocte ſub obſcura dedit atra in tartara quondam
Prçcipites: Quiſquamne igitur quos terrea cingit
Congeries, miſerique expectant fata ſepulchri,
Audebit poſthæc tanto ſe attollere faſtu?
Nam veluti verno ſurgunt qui germine flores
Quos matutinus tepido ſol elicit ortu
Sole ſub occiduo prima moriuntur in Herba:
Sic generi humano breue, & irreparabile tempus
Principium finemque adfert, nec gaudia vitæ
Nec luxus comitatur opum, ſed lumine caſſos
Improuiſa dies æternis obruit vmbris.

EIVSDEM EPITAP.

ALTERI MILLEI MARTYRIS IN SCOTIA.

(*)

NON noſtra impietas, aut actæ crimina vitæ,
Armarunt hoſtes in mea fata truces.
ola fides Chriſti ſacris ſignata libellis,
Quæ vitæ cauſſa eſt, eſt mihi cauſſa necis.

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND